

M. K. S. - 1948. / 501

301

130/a

R. Kórisovics János
X. / 20.
ceF E L J E G Y Z É S

a Politikai Bizottságnak.

Október 17-én Szemjonov szovjet külügyminiszter-helyettes javasolta, hogy másnap Moszkvában folytassunk kötetlen véleménycserét az európai biztonsági konferencia előkészítéséről. Kádár, Fock és Pullai elvtárs hozzájárulásával a beszélgetésre október 18-án került sor. /Ezekben a napokban a szovjet KÜM miniszterhelyettesei hasonló jellegű kétoldali eszmacsserét folytattak a lengyel, a csehszlovák és a román KÜM képviselőivel./

A beszélgetés során a következő kérdéseket érintettük:

1/ A nyugati hatalmaknak a konferenciával kapcsolatos álláspontja.

Szemjonov elvtárs szerint a helyzet bonyolult, nem mondhatjuk, hogy a konferencia a zsebünkben van. Bár a világhözvélemény jól fogadta a konferencia gondolatát, ugyanakkor nagy erők, egyre aktívabban, dolgoznak ellene.

Az Egyesült Államok, Anglia, az NSzK és Olaszország vezetői jól látják, hogy a konferencia a második világháború eredményeként kialakult realitások, így az NDK de facto elismerését, az európai feszültség enyhülését, a NATO-t összetartó kötelékek lazulását szolgálná. Ezért szavakban mellette vannak, ugyanakkor a kulisszák mögött ellene dolgoznak.

Tartózkodó Franciaország viszonya. A francia vezetők látják, hogy fő külpolitikai törekvésük, a két szembenálló tábor

európai pozícióinak egyidejű gyengülése aligha következne be a konferencián, ezért magatartásukat inkább a tartozkodás, az érdektelenség jellemzi.

Bizonyos aktivitás tapasztalható egyes kisebb európai országok /Belgium, Finnország/ vezető köreiből.

A fenti elemzés alapján jutott a szovjet vezetés olyan következtetésre, hogy a konferencia létrejöttével reálisan csak akkor számolhatunk, ha első lépésként egyszerű, általános jellegű, mindenki számára elfogadható napirendet javasolunk. Ezt szolgálja a két szovjet napirendi javaslat, amelyek közül az első az erőszakról való lemondást, a második pedig a gazdasági együttműködés megjavításának szükségességét deklarálná általános formában.

A szovjet vezetés véleménye szerint, a taktika szempontjából, sok hasonlóság van az általános és teljes leszerelés, valamint az európai biztonság problematikája között. Az általános és teljes leszerelés kérdéseiben, hosszú évek során, egy lépést sem sikerült előrejutni mindaddig, amíg az egész problematikát együtt tárgyalták.

1963 óta azért van részleges előrehaladás /moszkvai atomcsőnd egyezmény, a sarkok és a világűr békés célokra való felhasználása, az atomsorompó egyezmény/, mert sikerült egy-egy rész kérdést napirendre tűzni. Az európai biztonság ügyében is csak akkor számolhatunk előrehaladással, ha rögtön az elején nem vetünk fel valamennyi kérdést, hanem első lépésként a napirendet leszakítjuk egy-két olyan kérdésre, ahol sikert érhetünk el.

Még ez esetben sem garantálható, hogy a konferencia összejön 1970 első felére. Ennek ellenére, továbbra is célszerű hangoztatnunk ezt a dátumot, mert ezzel is demonstráljuk pozitív szándékainkat, szorongatjuk ellenségeinket.

2/ A Varsói Szerződés tagállamainak álláspontja a konferencia előkészítésével és napirendjével kapcsolatban.

A románok kivételével egyetértés van abban, hogy október 30-31-én, Prágában jöjjenek össze a külügyminiszterek. A román fél egyetért a fenti dátummal, de változatlanul Bukarestet javasolja a miniszteri összejövetel helyéül. A szovjet elvtársak elmondták a románoknak, hogy a politikai indokok mellett egy procedurális motívum is Prága mellett szól: Prágában utoljára 1956 januárjában találkoztak a Varsói Szerződés képviselői, míg Bukarestben 1966 nyarán. Jeleztem, hogy a magyar fél Prágát támogatja.

Egyetértés van abban is, hogy a biztonsági konferenciának a szovjet fél által javasolt két napirendi pontja legyen. Azonban az egyes tagországok olyan kiegészítéseket javasolnak a napirendekhez, amelyeknek bevétele eleve lehetetlenné tenné a biztonsági konferencia létrejöttét.

Igy a lengyel fél, az európai kollektív biztonsági szerződés címén olyan kiegészítéseket /a területi status quo, a határok és az NDK de jure elismertetése/ javasol az első napirendi ponthoz, amelyek ténylegesen békekonferenciává változtatnák a biztonsági konferenciát, eleve lehetetlenné téve annak létrejöttét, miután a nyugatiak nem hajlandók ilyen kérdésekről tárgyalni.

A román fél kiegészítő javaslatai a blokkok megszüntetését, az európai országokban lévő idegen csapatok kivonását, az idegen támaszpontok felszámolását, az erő demonstrációról való lemondást követelik. E javaslatok elfogadhatatlanok a NATO országok számára. Azok erőltetése a konferencia megtorpedózását jelentené.

Az NDK kiegészítései formailag szerkesztési jellegűek, de valójában az NDK-nak a konferencia által történő elismertetését célozzák.

A bolgár és a csehszlovák fél egyetért a szovjet elképzelésekkel.

Fennáll tehát annak veszélye, hogy a Varsói Szerződés külügyminisztereinek október 30-31-i összejövetelén a konferencia napirendjének olyan kiszélesítésére kerül sor, amivel a bölcsőben megfojthatjuk a csecsemőt, elveszithetjük az eddigi pozitív előkészítő munka eredményeit.

Ezért Szemjonov elvtársék azt kérték, hogy a magyar fél nyújtson segítséget a külügyminiszteri összejövetel munkájának konstruktívá tételéhez. Bár a Politikai Bizottság ülésének napirendjén szereplő magyar kiegészítő javaslatok, véleményünk szerint, általában megfelelnek a szocialista országok közös érdekeinek, mégis, taktikai megfontolásból azt ajánlják, hogy azokat ne most, hanem a biztonsági konferencia egy későbbi fázisában terjesszük elő. Ez alkalommal nyújtunk segítséget a tulzó lengyel és román javaslatok leszerelésében.

Egyetértésre jutottunk abban is, hogy a külügyminiszteri összejövetel jobb előkészítése, a felmerülő kérdések további szűrése érdekében esetleg célszerű lenne, ha a külügyminiszter-helyettesek október 30 előtt 1-2 nappal ~~konferencián~~ találkoznának Moszkvában.

3/ A szovjet-kinai viszony, a vietnami és a közelkeleti kérdés, az NSzK-beli választások.

A Breznyev elvtárs által Berlinben elmondottakhoz képest Szemjonov elvtárs nem mondott új elemeket a kinai, a vietnami és a közelkeleti kérdésben.

Az NSzK-beli választásokat előzetesen úgy értékelik, hogy Brandtékkal a nyugatnémet imperializmus liberálisabb szárnya

jutott a kormányruhoz. Brandték fegyver nélkül szeretnék elérni az európai status quo megváltoztatását. Kiesingerék és Brandték között árnyalati különbségek vannak, s nekünk ki kell használni ezeket a hiányszokat.

4/ Az európai biztonsági konferencia előkészítése kapcsán javasolom:

A Varsói Szerződés tagállamai közös álláspontjának kialakítása érdekében a prágai külügyminiszteri értekezleten támogassuk a szovjet napirendi javaslatokat. Lépünk fel a túlzó lengyel, román és NDK álláspontok ellen. A Politikai Bizottság ülésének napirendjén szereplő javaslatainkat ne ez alkalommal, hanem a konferencia előkészítésének későbbi fázisában, a taktikai célszerűségből kiindulva terjesszük elő. Addig a szükséges erők bevonásával, belső körben folytassuk a magyar javaslatok részletes kidolgozását.

Budapest, 1969. október 18.

Erdélyi
/ Erdélyi Károly /